

Nr 21.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående omorganisation av statens forskningskommitté för lantmannabyggnader m. m.; given Stockholms slott den 12 januari 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att statens forskningskommitté för lantmannabyggnader skall den 1 juli 1951 ombildas till en mera permanent institution, benämnd statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. Till en början anses dock — förutom viss kontorspersonal — endast chefen för anstalten samt två försöksledare böra erhålla lönegradsplacerade tjänster. Till avlöningar och omkostnader för anstalten äskas för nästa budgetår förslagsanslag å 101 500 respektive 41 500 kronor. Summan av dessa belopp motsvarar det anslag, som för innevarande budgetår anvisats till forskningskommittén.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 januari 1951.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, följande.

I årets statsverksproposition (IX ht p. 126) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Statens forskningskommitté för lantmannabyggnader för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 143 000 kronor. Jag torde nu få anmäla spörsmålet angående omorganisation av forskningskommittén samt därmed sammanhängande anslagsfrågor.

Inledning.

Behovet av en organiserad forsknings- och försöksverksamhet på lantmannabyggnadernas område har tidigare berörts i skilda sammanhang. Här må endast nämnas, att särskilt tillkallade sakkunniga i ett år 1941 avgivet betänkande (SOU 1941:4) föreslog, att en statens byggnadsförsöksanstalt för forskningsverksamhet på lantbruksbyggandets område skulle inrättas. Efter samråd med domänstyrelsen och dåvarande egnahemsstyrelsen samt de år 1938 tillkallade s. k. ladugårdsbyggnadssakkunniga inkom vidare Lantbruksförbundets byggnadsförening i februari 1942 till chefen för jordbruksdepartementet med en framställning i samma syfte.

I proposition (nr 74) till 1943 års riksdag hemställde Kungl. Maj:t om ett anslag av 60 000 kronor för planläggning av en dylik forsknings- och försöksverksamhet. Denna begäran bifölls av riksdagen. Frågan om de närmare riktlinjerna för denna verksamhet utreddes därefter inom jordbruksdepartementet. Därvid uppmärksammades ett av jordbruksutskottet vid behandlingen av propositionen gjort uttalande att verksamheten till en början borde bedrivas i kommittéform. Sedan detta utredningsarbete slutförts, förordnade Kungl. Maj:t den 20 augusti 1943, att en statens forskningskommitté för lantmannabyggnader skulle inrättas. Kommittén fick till uppgift att genom vetenskaplig forskning och praktiska försök främja lant-

mannabyggnadernas ändamålsenliga utformning ur i främsta rummet byggnadskostnads-, hygienisk och arbetsekonomisk synpunkt, att undersöka möjligheterna för jordbruksproduktionens anpassning efter byggnadsekonomiska förhållanden samt att föranstalta om systematiskt samlande, ordnande och bearbetande av föreliggande forskningsresultat och praktiska rön beträffande lantmannabyggnader ävensom i samband därmed vidtagna erforderliga förberedande åtgärder för kunskapsmaterialets bekantgörande och nyttiggörande för jordbruket.

Enligt en samma dag fastställd instruktion skulle inom kommittén finnas inrättad en särskild forskningsavdelning. Denna skulle utgöra kommitténs verkställande organ. En av ledamöterna skulle förordnas till utredningsman och i denna egenskap fungera såsom föreståndare för forskningsavdelningen. Vid denna avdelning skulle därjämte tjänstgöra assistenter och biträden i den utsträckning, som arbetsuppgifterna påkallade och medelstladdningen för ändamålet medgäve. För utredningar, som krävde specialkunskaper, skulle få anlitas experter utanför forskningsavdelningen. Det skulle åligger utredningsmannen att planlägga och leda forskningsarbetet, medan kommittén skulle ha till huvudsaklig uppgift att granska och bedöma föreliggande arbetsresultat, innan dessa publicerades, ävensom att tillse att godkänt arbete offentliggjordes inom av kommittén fastställd tid.

Samtliga ledamöter i kommittén utses av Kungl. Maj:t. För närvarande består kommittén av, förutom ordföranden, rektorn vid Bollerups lantbruksskola, direktören T. Å. Hovgard, fyra ledamöter, nämligen ledamoten av riksdagens andra kammare, lantbrukaren A. Andersson, Tungelsta, professorn vid veterinärhögskolan K. J. Eriksson, byråchefen i lantbruksstyrelsen N. O. T. Åkesson och agronomen A. Örborn, av vilka den sistnämnde förordnats till utredningsman.

I detta sammanhang må erinras om att chefen för jordbruksdepartementet år 1943 tillsatte en annan kommitté, benämnd jordbrukets byggnadsstudiekommitté, med uppdrag att anordna arbetsstudier beträffande byggnadsarbeten för jordbrukets behov. Denna kommitté, som upphörde med sin verksamhet den 1 juli 1948, sysslade emellertid icke endast med arbetsstudier utan upptog även vissa konstruktionsfrågor till behandling. Arbetsområdet var därför i avsevärd utsträckning gemensamt för byggnadsstudiekommittén och forskningskommittén. Genom en lämplig fördelning av uppgifterna undveks dock dubbelarbete.

Slutligen kan nämnas, att frågan om arronderingsförhållandenas inverkan på brukningskostnaderna under de senaste åren särskilt behandlats av den s. k. fältarronderingskommittén.

Redan före forskningskommitténs tillkomst hade uppmärksamats, att forsknings- och försöksverksamheten på det byggnadstekniska området var splittrad på ett flertal statliga, halvstatliga och enskilda organ. Frågan om inrättande av ett centralt organ för samordning och ledning av denna verksamhet hade även behandlats i olika sammanhang utan att någon slutgiltig lösning nåtts. Sedan chefen för socialdepartementet med anledning härav

tillkallat sakkunniga för vidare utredning av frågan, avgåvo dessa i december 1946 förslag om inrättande av ett centralt utredningsorgan för husbyggnadsfrågor. Beträffande forskningskommittén innebar förslaget, att utredningar rörande bostadsbyggnader skulle överföras från kommittén till det centrala organet.

På grund av vad som framkom vid remissbehandlingen av nämnda förslag tillkallade chefen för socialdepartementet därefter särskilda sakkunniga för att på grundval av förslaget och de däröver avgivna yttrandena förbereda skapandet av en enhetlig organisation för utredningar inom husbyggnadsområdet. De sakkunniga avgåvo i december 1948 betänkande med förslag till inrättande av ett statens byggnadsinstitut. Enligt förslaget skulle institutet i främsta rummet fungera såsom ett överblickande, ledande och samordnande organ i fråga om utrednings- och forskningsverksamheten på byggnadsområdet. Det skulle emellertid även övertaga vissa uppgifter från andra organ. Från forskningskommittén skulle sålunda övertagas de allmängiltiga tekniskt-ekonomiska utredningarna.

Genom beslut den 19 november 1948 uppdrog Kungl. Maj:t åt forskningskommittén att utreda frågan om den framtida organisationen av den av kommittén bedrivna forsknings- och försöksverksamheten. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag förordnade chefen för jordbruksdepartementet statskommissarien R. E. Norberg att såsom expert biträda kommittén vid uppdragets fullgörande. Därjämte har forskningskommittén under utredningen samrått med överinspektören för lantbrukets försöksväsende, professorn Y. Gustafsson.

Forskningskommittén har den 11 februari 1949 avgivit betänkande med förslag i nämnda fråga. Över betänkandet ha efter remiss utlåtanden avgivits av statskontoret, lantmäteristyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, statens lönenämnd, byggnadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, lantbruksakademien, överstyrelsen för de tekniska högskolorna efter hörande av skolornas lärarkollegier, styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, som tillika överlämnat yttranden av lantbrukshögskolans lärarråd och överinspektören för lantbrukets försöksväsende, statens kommitté för byggnadsforskning, Sveriges lantbruksförbund, Riksförbundet Landsbygdens folk och Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund.

Forskningskommitténs förslag.

A. Huvuddragen av förslaget.

Forskningskommitténs förslag innebär i huvudsak att ett särskilt organ, benämnt *jordbrukets planeringsinstitut*, skall inrättas.

Institutet skall ha till uppgift att klargöra de frågor, som sammanhånga med jordbruksfastighetens ändamålsenliga uppbyggnad. I sådant hänseende skall det bland annat åligga institutet att utföra vetenskapliga under-

sökningar och praktiska försök i syfte att främja en ändamålsenlig utformning av såväl lantmannabyggnader som övriga i en jordbruksfastighet ingående tekniska anläggningar ur i främsta rummet byggnads-, produktions- och arbetsekonomisk synpunkt, att genom vetenskapliga undersökningar och praktiska försök klarlägga de ekonomiska förutsättningarna vid långtidsinvesteringar i jordbruksfastigheter, att föranstalta om ett systematiskt samlande, ordnande och bearbetande av uppnådda forsknings- och försöksresultat på området, samt att vidtaga erforderliga åtgärder för kunskapsmaterialets bekantgörande och nyttiggörande i jordbruket.

Institutet skall uppbyggas på grundval av den nuvarande forskningskommittén. Det skall emellertid även övertaga vissa uppgifter, som under senare år handlagts av andra organ. Härvid åsyftas i främsta rummet de konstruktionsfrågor, som tidigare bearbetats av jordbrukets byggnadsstudiekommitté, ävensom den av den s. k. fältarronderingskommittén bedrivna undersökningen rörande arronderingsförhållandenas inverkan på brukningskostnaderna.

Institutet skall samarbeta med en rad forskningsinstitutioner inom närliggande områden liksom med lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna.

I fråga om organisationen föreslås att institutet skall ha en styrelse, bestående av nio ledamöter. Institutets chef skall vara självskriven ledamot. Övriga ledamöter skola utses av Kungl. Maj:t för viss tid. Styrelsen bör vara sammansatt så, att den inrymmer företrädare för såväl grundforskning inom institutets verksamhetsområde som en mera praktiskt betonad målforskning. Av verksamheten berörda myndigheter ävensom jordbrukets organisationer böra också beredas plats i styrelsen.

Institutet föreslås skola organiseras på tre avdelningar, nämligen en byggnadsavdelning, en ekonomisk avdelning och en kulturteknisk avdelning. Härtill kommer ett mindre kansli, direkt underställt chefen. Institutets chef föreslås bliva placerad i lönegrad Cp 15. Varje avdelning bör förestås av en avdelningsföreståndare i lönegrad Cp 8. Härjämte bör på varje avdelning finnas en försöksledare i lönegrad Ce 29. I övrigt bör på avdelningarna finnas, förutom kontors- och ritpersonal, ett antal befattningshavare med arkitekt-, ingenjers-, agronom- eller lantmätareutbildning.

Kostnaderna för det planerade institutet beräknas vid fullt utbyggd verksamhet komma att uppgå till omkring 390 000 kronor om året. Emellertid föreslår kommittén att institutet skall uppbyggas successivt. För det första verksamhetsåret beräknas kostnaderna till omkring 225 000 kronor.

B. Allmän motivering.

Kommittén redogör i sitt betänkande till en början för olika inom kommittén utförda eller pågående arbeten. Vidare lämnas i betänkandet en redogörelse för byggnadskapitalets och byggnadskostnadernas storlek vid jordbruken i vårt land. Om sistnämnda fråga anföres i huvudsak följande.

Inom forskningskommittén ha företagits omfattande undersökningar rörande byggnadskapitalets och byggnadskostnadernas storlek vid svenska jordbruk. I följande tabell redovisas nybyggnadsvärdena i procent av fastigheternas saluvärden vid bokföringskontrollerade egendomar år 1943.¹

	2—10 ha	10—20 ha	20—50 ha	över 50 ha	Medeltal
Ssl	173	139	98	85	116
Msl	226	214	170	136	178
Msk	314	194	159	120	237
N	237	188	178	—	224
Medeltal	264	192	150	121	190

Som framgår härav äro nybyggnadsvärdena numera så höga, att de vid nästan samtliga storleksklasser överstiga saluvärdena. Särskilt starkt gör sig detta förhållande märkbart vid mindre fastigheter. I storleksgruppen 2—10 hektar är nybyggnadsvärdet 2 å 3 gånger så högt som saluvärdet. Vid storjordbruken är ifrågavarande relation något gynnsammare och detta gäller även i genomsitt för södra Sveriges slättbygder i förhållande till övriga produktionsområden.

Med byggnaderna äro också betydande kostnader förbundna. Enligt undersökningar inom forskningskommittén kan man räkna med att byggnadskostnadernas andel av de totala produktionskostnaderna uppgår till ungefär 20 procent.

Om man jämför de redovisade kapitalkostnaderna för byggnaderna med produktionsintäkterna, finner man, att dessa kostnader uppgå till ungefär 15 procent av de totala produktionsintäkterna. Det är således en avsevärd del av dessa, som måste tagas i anspråk för de kostnader, som sammanhänga med upprätthållandet av erforderligt byggnadsbestånd. Ingen annan företagsform torde uppvisa en tillnärmelsevis så hög årskostnad för byggnader. Enligt en av Kooperativa förbundet företagen utredning skulle årskostnaderna för byggnader vid vissa industrier utgöra 1,9 procent av värdet utav vederbörande industriers årsproduktion.

De byggnadsekonomiska förhållandena äro framför allt klarlagda i storleksklasserna 10—20 och 20—30 hektar. Vid dessa har inom forsknings-

	Kr per hektar jordbruksjord				
	Nuvärde å				
	Saluvärde	Ekonomi- byggnader	Bostäder	Grundför- bättringar	Jord
10—20 ha					
Ssl	3 334	1 125	826	75	1 308
Smb	2 428	1 435	803	75	115
Msl	1 783	1 245	782	50	— 394
Msk	1 845	1 187	649	75	— 66
N	1 745	1 149	790	100	— 294
20—30 ha					
Ssl	3 706	1 049	692	100	1 865
Smb	2 325	1 093	670	50	512
Msl	1 615	1 166	576	50	— 177
Msk	1 832	1 098	603	50	81
N	1 592	875	522	50	147

¹ Områdesindelningen överensstämmer med den, som användes i den jordbruksekonomiska undersökningen.

kommittén företagits en mycket omfattande inventering av de till lantbruksstyrelsens jordbruksekonomiska undersökning anslutna egendomarna. Bifogade tabell, hämtad från denna inventering, belyser jordbruksfastigheternas saluvärden 1946 i relation till tekniskt nuvärde å de i fastigheterna ingående anläggningarna.

Som framgår därav är det framför allt byggnaderna, som utgöra fastighetsvärdet. Grundförbättringarna omfatta en mycket liten del därav och jorden företer i vissa fall ett negativt värde.

Forskningskommittén framhåller emellertid, att byggnadernas ekonomiska betydelse icke helt framgår av de lämnade statistiska uppgifterna. Det är därför nödvändigt att även studera byggnadskapitalets absoluta storlek per egendom. De svenska jordbruken äro ju relativt små företag, som i regel ägas av brukaren ensam. Det är uppenbart, att finansieringsmöjligheterna äro svåra att lösa under sådana former, eftersom brukaren ju själv skall anskaffa erforderligt kapital.

Mot bakgrunden av de nu anförda siffrorna rörande byggnadernas ekonomiska betydelse inom jordbruket behandlar forskningskommittén olika utvägar att lösa jordbrukets byggnadsfrågor. Härvid beröres först frågan, vad som eventuellt kan vinnas genom direkt kostnadsänkande åtgärder. Därefter diskuteras behovet av att vid nybyggnad få till stånd en anpassning mellan byggnaderna, å ena, samt driftsorganisationen och driftsformerna, å andra sidan. Rörande den förra frågan framhålles, att tidigare ofta den tanken framförts, att jordbrukets byggnader genom direkt kostnadsänkande åtgärder skulle kunna uppföras till en kostnad, som svarar mot vad jordbruket med nuvarande driftsformer kan bära. Forskningskommittén har upptagit vissa försök på detta område. Därvid har framkommit, att något torde kunna vinnas genom mindre kostnadskrävande konstruktioner. Hithörande forskningsuppgifter äro emellertid arbeten på mycket lång sikt och måste delvis bedrivas som ren grundforskning. De ha därför icke i nämnvärd utsträckning blivit föremål för undersökningar inom forskningskommittén. Detta synes heller icke böra bli fallet i framtiden, då de i stället avses skola behandlas inom det planerade statens byggnadsinstitut. Det har emellertid genom forskningskommitténs arbeten visat sig möjligt att genom en lämplig utformning av byggnaderna åstadkomma större vinster på detta område. Bl. a. kunna härigenom arbetskostnaderna nedbringas för de arbeten, som utföras inom byggnaderna. Vidare kunna de hygieniska betingelserna göras bättre, varvid produktionsresultatet i kreatursskötseln kan ökas.

Forskningskommittén betonar emellertid, att enligt dess erfarenhet byggnadsfrågan icke i sin helhet kan lösas på de sätt, som nyss nämnts. Det är här nödvändigt att se byggnadsfrågan vid jordbruket i ett vidare sammanhang. Den har även en rent jordbruksekonomisk sida. Det gäller nämligen att vid nybyggnad få till stånd en anpassning mellan byggnader samt driftsorganisationen och driftsformerna. I regel är det icke möjligt att enbart genom de arbeteekonomiska och hygieniska förbättringar, som man kan räkna

med i en ny byggnad, åstadkomma en sådan sänkning av produktionskostnaderna eller höjning av intäkterna, att den nya byggnaden kan betala sig. Det är genom en bättre ekonomisk planläggning av driften i dess helhet, som detta skall kunna åstadkommas. Därvid är tidpunkten för nybyggnad ett utmärkt tillfälle att ompröva driften, dess organisation och produktionsriktning. Det måste emellertid konstateras, att en rationell driftsplanering i allmänhet saknas vid det tillfälle, då en omfattande nybyggnad skall företagas inom jordbruket. Orsakerna härtill synas delvis ligga däri, att hithörande frågor ännu äro ofullständigt utredda. Inom forskningskommittén ha därför undersökningar på detta område företagits och igångsatts. Genom åtskilliga praktiska exempel har därvid kunnat visas, att betydande vinster ha kunnat åstadkommas genom en dylik driftsplanering.

Härefter utvecklar forskningskommittén ytterligare sin syn på innebörden av den omtalade driftsplaneringen och anför härom bland annat följande.

Forskningskommitténs erfarenhet från nyssnämnda driftsekonomska undersökningar giver vid handen, att driftsplanering i samband med nybyggnad icke kan ses som ett isolerat problem. Då man behandlar byggnadsfrågan från denna synpunkt rullas hela spørsmålet om ekonomisk fastighetsplanering upp. Anpassningsfrågorna bliva här av primär karaktär. Genom det organiska samband, som råder inom jordbruksföretaget, måste vid utformandet av den lämpligaste organisationsformen hänsyn tagas till samtliga faktorer, som bestämma densamma. Därvid bör produktionsinriktningen och produktionsfaktorerna anpassas efter varandra under hänsynstagande till rådande och förväntade tekniska och ekonomiska betingelser. Vidare är givetvis också en inbördes anpassning mellan de olika produktionsfaktorerna ett grundläggande villkor. Som ett resultat av denna anpassningsprocess bör framkomma ett företag, som ur ekonomisk synpunkt kan betecknas som rationellt. Vid nybyggnad blir det således icke enbart fråga om att samordna driften och byggnaderna utan det gäller en anpassning av driftsorganisationen och hela den fasta anläggningen. Det är särskilt angeläget att understryka detta, emedan vid nybyggnad inom jordbruket i framtiden i många fall en förändring, sammanslagning eller annan förstoring av brukningsenheterna kommer att äga rum. Det blir följaktligen både arealerna och byggnaderna, som då bliva rörliga. Detta är således ett tillfälle för en grundlig översyn av driftsformerna, vilket icke återkommer på kanske flera generationer. Syftet blir då framför allt att skapa rationella fastigheter. Ur ekonomisk synpunkt blir det här fråga om en lämplig kombination av markerna, vägarna, grundförbättringarna och byggnaderna samt en anpassning mellan dessa anläggningar och driftsformerna. Därmed sammanhängande ekonomiska frågor måste studeras på en gång. Det gäller här problem rörande långtidsinvestering i jordbruket, varvid det framför allt blir fråga om en analys av bestämmande faktorer samt planeringsmetodikens utformning.

Om det sålunda ur jordbruksekonomska synpunkt förefaller rationellt att byggnadernas tekniska utformning äger rum i nära kontakt med den driftsekonomska planeringen, så bör detta givetvis också gälla beträffande övriga fasta anläggningar i jordbruksfastigheten (diken, vägar, broar etc.). Ifrågavarande anläggningars rationaliseringsgrad kan helt naturligt endast bedömas utifrån driftsekonomska synpunkter.

I fråga om behovet av ett särskilt permanent organ för forsknings- och försöksverksamheten rörande jordbrukets byggnadsfrågor erinrar forskningskommittén till en början om att det, såsom kommittén redan förut framhållit, kräves dels en lämplig kombination av jorden och däri ingående fasta anläggningar samt byggnader, dels en rationell uppbyggnad av anläggningarna och byggnaderna var för sig för att en ekonomiskt riktig jordbruksfastighet skall kunna skapas. Åtskilliga av de hithörande spörsmålen äro emellertid ännu icke klarlagda. För att lösa frågan om anläggningarnas rationella uppbyggnad fordras därför omfattande tekniska och ekonomiska försök och undersökningar, inriktade på aktuella praktiska spörsmål. Det blir med andra ord fråga om en praktiskt eller fältmässigt inriktad målforskning, som dock uppenbarligen måste bedrivas i nära kontakt med grundforskningen på hithörande område. Vad byggnaderna beträffar ha sådana undersökningar i viss utsträckning redan företagits inom forskningskommittén, men motsvarande målforskning beträffande jordens tekniska anläggningar har endast förekommit sporadiskt. Det synes därför forskningskommittén angeläget, att denna verksamhet skall intensifieras.

Enligt forskningskommitténs uppfattning är det otvivelaktigt förenat med betydande fördelar, om nyssnämnda forsknings- och försöksverksamhet samordnas i ett organ. Det kan uppenbarligen icke bliva fråga om några engångsutredningar utan fortlöpande undersökningar måste företagas med beaktande av utvecklingen inom samhället och speciellt inom jordbruket. Organet bör därför erhålla en fastare karaktär än forskningskommittén har. På grund av den allmänna betydelsen av en lösning av de hithörande frågorna finner forskningskommittén det nödvändigt, att ett statligt institut på området inrättas, förslagsvis benämnt jordbrukets planeringsinstitut.

C. Institutets arbetsuppgifter.

Institutets arbetsuppgifter enligt förslaget kunna uppdelas på tre grenar, avseende den första byggnadstekniska, den andra kulturtekniska och den tredje fastighetsekonomiska frågor. Härom innehåller förslaget i huvudsak följande.

På det *byggnadstekniska* området bör det största intresset knytas till byggnadernas utformning och planering med hänsyn till driftstekniska och driftsekonomiska förhållanden. Det framhålles emellertid såsom självklart, att även vissa tekniska problem rörande konstruktionerna måste undersökas. Vidare böra beaktas de sociala och ekonomiska planeringsspörsmål som uppkomma i samband med jordbruksbebyggelsen.

De olika byggnader, som skulle beröras av institutets undersökningar, indelas i förslaget i djurutrymmen, lagerutrymmen, övriga driftsbyggnader och bostäder. För samtliga dessa byggnadstyper kunna forsknings- och utredningsuppgifterna lämpligen uppdelas i problem rörande byggnadernas formgivning och utrustning, problem rörande delkonstruktioner i byggna-

derna respektive inredningen samt lokaliseringsfrågor beträffande bebyggelsen.

I förslaget framhålles att arbetsuppgifterna rörande byggnadernas formgivning och utrustning äro, med undantag för bostäder, helt och hållet speciella för jordbrukets bygghus. De böra därför i sin helhet falla inom institutets område. Vad angår konstruktionsfrågorna bör institutet som regel icke befatta sig med byggnadstekniska grundforskningsproblem utan endast syssla med tillämpning av de resultat, som vunnits vid de speciella forskningsinstitutionerna på byggnadsteknikens område. I vissa fall, nämligen då jordbruket har ett primärintresse av grundforskning på materialområdet, böra dock även dylika forskningsuppgifter ankomma på institutet, oaktat de därjämte kunna ha ett sekundärt intresse för övrig byggnadsforskning. I fråga om anpassningen av konstruktionerna till driftstekniska förutsättningar framhålles, att även detta spörsmål är ett för jordbruket mycket specifikt problem, som givetvis i sin helhet bör handhas av institutet. De lokaliseringsfrågor rörande bebyggelsen, som böra ankomma på institutet, äro däremot uppenbarligen endast sådana, som äro speciellt jordbruksbetonade.

Jordbrukarbostadens intima samband med arbetsplatsen skapar speciella problem för densammans planläggning. Framtida förändringar i jordbrukets struktur komma även att påverka bostädernas utformning och lokalisering. Med hänsyn till dessa förhållanden understrykes angelägenheten av att vissa med jordbrukarbostaden sammanhängande frågor tagas upp till studium inom institutet.

I detta sammanhang beröres även förhållandet mellan planeringsinstitutet och det i 1947 års utredning för byggnadsfrågor föreslagna statens byggnadsinstitut. Enligt förslaget bör gränsen mellan de båda instituten lämpligast dragas så, att allmängiltiga bostadsutredningar skola utföras vid byggnadsinstitutet, medan tillämpad bostadsforskning för lantbruket, d. v. s. forskning berörande bostäder för jordbrukare och lantarbetare, skall bedrivas vid planeringsinstitutet.

På det *kulturtekniska* området avses i första hand skola behandlas de tekniska och ekonomiska spörsmål, som sammanhänga med frågan hur vissa fasta anläggningar böra insättas i jordbruksdriften för att man skall få en rationell produktionsapparat. Som exempel på dylika fasta anläggningar nämner kommittén diken, vägar, invallningsföretag, broar och vattentäcker. Genom att de ekonomiska synpunkterna få bli utslagsgivande kunna möjligen helt nya vägar komma att beträdas i fråga om dessa anläggningars utformning och omfattning.

De kulturtekniska forskningsuppgifterna uppdelas i samma grupper som de byggnadstekniska spörsmålen, d. v. s. i problem rörande anläggningarnas utformning, problem rörande konstruktioner samt lokaliseringsfrågor. Därjämte skola inom denna avdelning behandlas spörsmål rörande fastighetsstorlek och ägobalans i samband med förändringar i fastighetsindelningen ävensom de tekniska och ekonomiska möjligheterna för sådana förändringar.

Såsom en kulturteknisk fråga av särskild aktualitet nämnes ägovägarnas och vattenregleringarnas utformning efter driftsekonomiska synpunkter. Vidare framhållas spörsmålen rörande landsbygdens kollektiva anläggningar för vattenförsörjning och avlopp m. m.

Med hänsyn till att verksamheten inom den kulturtekniska avdelningen berör den agronomiska hydrotekniken upptager forskningskommittén även beträffande de kulturtekniska spörsmålen frågan om gränsdragningen mellan institutet och andra forskningsanstalter. Därvid framhålls, att den agronomiska hydrotekniken överspannar mycket vida områden. Det är därför icke lämpligt att inom den här föreslagna avdelningen inrymma mer än en viss del därav, nämligen den som har mera omedelbart samband med fastighetstekniska och fastighetsekonomiska spörsmål. Hit höra sådana frågor som människans och djurens förseende med vatten (gemensamt med byggnadsavdelningen), avloppsfrågorna, torrläggningens betydelse vid nyanskaffning av odlad jord, dikningen som ägofigursbestämmande faktor och i samband därmed det numera synnerligen viktiga brukningsbåtnadsbegreppet. Såsom exempel på de delar av den agronomiska hydrotekniken, som icke böra omfattas av institutets verksamhet, nämnas den stora frågan om vattnet som växtfaktor samt de angränsande frågorna rörande dikningsbehov och alstringsbåtnad m. m. Dessa ha intimt samband med växtfysiologi, marklära, jordbrukslära, meteorologi, hydrologi etc. och böra följaktligen bearbetas i nära anslutning till nämnda ämnesområden. Från institutets verksamhet bör vidare undantagas det delområde inom den agronomiska hydrotekniken, som gäller dikningens teknik, vilken bygger på hydrologi och hydraulik som grundvetenskap och har nära anslutning till vattenbyggnadsläran.

I fråga om ägovägarna avses en avgränsning göras på så sätt, att inom den kulturtekniska avdelningen blott skola behandlas frågor rörande vägar- nas utförande och placering ur fastighetsteknisk och fastighetsekonomisk betydelse. Vidare skola endast i ringa omfattning upptagas sådana frågor, som höra samman med vägbroar och trummor för jordbrukets vägar och icke behandlas i allmän vägbyggnadsteknik.

På det *fastighetsekonomiska* området har det icke ansetts möjligt att göra några generella uttalanden rörande fastigheternas utformning i praktiken. De forskningsuppgifter, som avses skola ifrågakomma, uppdelas systematiskt i dels fortlöpande analyser av bestämmande faktorer, nämligen naturliga förhållanden, arbetskraftsförhållanden, sociala synpunkter, mekaniseringsutvecklingen, arronderingsfaktorn, produktionsinriktningen och kapitalens kostnader, dels spörsmål rörande planeringens genomförande, nämligen lokaliseringsfrågor, värderingsfrågor, båtnadsbegreppet, kalkylationsmetoder vid långtidsplanering och individualplaneringens metodik.

I fråga om vissa av de bestämmande faktorerna ha redan fortlöpande analyser gjorts inom forskningskommittén, i första hand beträffande produktionsinriktningen och byggnadskostnaderna. Därjämte ha värderingsfrågorna och individualplaneringens metodik i någon mån undersökts. Betyd-

ligt utvidgade fortlöpande analyser förordas emellertid för att en mera allmän och djupgående insikt i de fastighetsekonomiska frågorna skall erhållas. För att underlätta planeringens genomförande i praktiken erfordras dessutom omfattande principiella och praktiska studier i planeringens metodik.

Arbetsuppgifterna på det fastighetsekonomiska området sammanföras i fyra grupper: grundläggande jordbruksekonomiska undersökningar, fastighetsekonomiska fältstudier, statistisk uppgiftsinsamling och arbetsstudier.

I fråga om de grundläggande jordbruksekonomiska undersökningarna och fältstudierna anföres, att någon direkt avgränsning icke kan göras i själva arbetets bedrivande. Här måste en nära samordning äga rum för lösande av de olika uppgifterna. Såsom för närvarande särskilt aktuella angivas frågorna rörande arrondering, brukningsenheternas storlek och produktionsinriktning inom olika områden samt metoder och värderingsfrågor för individualplaneringen. De kombinerade företagens problem, särskilt jordbruk—skogsbruk, böra emellertid också underkastas ingående studier. Ett betydande intresse föreslås även skola ägnas anpassnings- och samordningsfrågor vid fastighetsplanering. Därvid är det främst resultaten från kulturtekniken och byggnadsområdet, som skola sättas in i det företagsekonomiska sammanhanget, men helt naturligt måste även noga uppmärksammas jordbrukstekniska och driftsekonomiska forskningsresultat.

Den statistiska uppgiftsinsamlingen ävensom arbetsstudierna föreslås skola bli gemensamma för institutets samtliga verksamhetsgrenar.

I samband med redogörelsen för institutets arbetsuppgifter betonas starkt betydelsen av ett intimt samarbete med forskare och forskningsinstitutioner inom närliggande områden, i främsta rummet med det planerade byggnadsinstitutet ävensom med de byggnadstekniska institutionerna och institutionerna för skifteslära vid de tekniska högskolorna. Såsom en angelägenhet av största vikt framhålles vidare, att institutet kommer att stå i intim kontakt med lantbruksstyrelsen och lantbruksnämnderna. För sådant ändamål bör förslagsvis chefen för lantbruksstyrelsens rationaliseringsavdelning erhålla plats i institutets styrelse. Det lokala samarbetet med nämnderna torde enligt förslaget lätt kunna lösas genom direkt arbetskontakt i anslutning till deras rationaliseringsarbete. Vidare förordas samarbete med lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, statens maskinprovningar, statens mejeriförsök, statens trädgårdsförsök, lagringsforskningskommittén inom jordbrukets forskningsråd samt institutet för konserveringsforskning m. fl. Det framhålles även såsom angeläget, att institutet upprätthåller kontakt med de utländska forskningsanstalterna på samma områden.

För att sprida forsknings- och försöksresultaten föreslås härjämte samarbete med jordbrukets upplysningsnämnd. I betänkandet understrykes härvid, att å ena sidan jordbrukarnas förståelse för rationaliseringsverksamheten över huvud kan vinnas först sedan ekonomiska resultat kunna påvisas genom forsknings- och försöksverksamhet, medan det å andra sidan är av största vikt, att institutet får kontakt med det praktiska jordbrukets ekonomiska och tekniska problem.

D. Behovet av försöksobjekt.

För att man skall kunna erhålla resultat, som äro användbara för det praktiska jordbruket, är det enligt betänkandet ofrånkomligt, att det blivande institutet bedriver en omfattande försöksverksamhet. Härvid framhålles, att institutet skulle behöva ett mycket stort antal försöksgårdar, där skilda problem kunde upptagas till studium. Då en sådan anordning av kostnadsskäl icke är möjlig, förordas att, liksom i forskningskommitténs hittillsvarande verksamhet, i stället den utvägen användes, att överenskommelse träffas med jordbrukare om att vissa försök skola få utföras i samband med nybyggnad på deras gårdar. Emellertid måste i sådana fall ofta så stor hänsyn tagas till vederbörande jordbrukares önskemål, att försökens värde reduceras. Det är därför enligt betänkandet av stor betydelse, att institutet erhåller åtminstone några egna försöksgårdar för större och mera permanenta försök.

I detta sammanhang har forskningskommittén erinrat om att försöksgårdsutredningen för Bogesund i ett den 19 november 1948 avgivet betänkande föreslagit, att Bogesunds huvudgård skulle inrättas som försöksgård för animalieproduktion, speciellt för mjölkproduktion, samt att i verksamheten skulle ingå bland annat vissa byggnadstekniska och jordbruksekonomiska försök. Forskningskommittén anför härom.

Bogesund uppfyller en del av önskemålen om egen försöksgård för institutet. Egendomen är emellertid ej lämplig för försök på kulturteknikens område. Den är vidare ett storjordbruk, där åtskilliga av det normala svenska jordbrukets problem ej kunna studeras. Som framgått av den tidigare framställningen äro byggnadskostnaderna relativt sett mycket stora vid småbruken. Man har bland annat ur denna synpunkt ansett en sammanläggning av småbruk till större enheter nödvändig. Därvid uppkomma emellertid stora och betydelsefulla problem, som för närvarande äro ofullständigt lösta. Det är synnerligen angeläget, att institutet i stor utsträckning tager upp dessa frågor till grundläggande studium. Emellertid kunna ej alltför stora experiment göras i den praktiska planeringsverksamheten. Med hänsyn härtill är institutet i behov av ytterligare en försöksgård, som bör vara av mindre omfattning än Bogesund, för att vid denna särskilt studera småbrukets problem. En sådan försöksgård torde måhända kunna övertagas från domänverket.

I betänkandet framhålles därjämte såsom önskvärt, att institutet får möjlighet till försöksverksamhet i Norrland i anslutning till den verksamhet av detta slag, som andra forskningsanstalter där bedriva.

E. Institutets organisation och förläggning.

Som tidigare nämnts föreslås institutet — jordbrukets planeringsinstitut — skola stå under överinseende av en styrelse om nio ledamöter. Av dessa skall institutets chef vara självskriven. De övriga skola utses av Kungl. Maj:t för en tid av tre år. Sammanträde bör äga rum på kallelse

av ordföranden så ofta förekommande ärenden det påfordra, dock minst fyra gånger om året.

Förutom en allmän skyldighet att övervaka institutet och främja dess verksamhet skall styrelsen enligt förslaget ha till åliggande att fastställa arbetsprogram och tillse, att erforderligt samarbete kommer till stånd med andra institutioner och med näringslivet.

Ersättning föreslås skola utgå till ordföranden med ett fast årsarvode av 1 800 kronor samt till övriga styrelseledamöter i form av dagarvode av 20 kronor för varje sammanträdesdag jämte, i förekommande fall, rese- och traktamentsersättning enligt klass I A allmänna resereglementet.

Den närmaste ledningen av institutet bör enligt förslaget utövas av en chef. Denne skall vara föredragande inför styrelsen och ansvara för verkställandet av styrelsens beslut. Vidare skall han bl. a. leda och övervaka institutets verksamhet i dess helhet samt upptaga och utveckla förbindelser med närstående institutioner och organ. För att kunna fullgöra sina åligganden måste chefen vara väl insatt i och äga stor erfarenhet av jordbrukets ekonomiska och tekniska frågor samt besitta ingående kännedom om försöks- och forskningsverksamheten inom såväl jordbruk som byggnadsteknik. På chefens initiativförmåga och ledaregenskaper kommer den allmänna inriktningen och utformningen av institutets verksamhet till stor del att vila. Löne- och anställningsvillkoren böra avvägas under beaktande av de stora kvalifikationskrav, som sålunda måste ställas på honom. Forskningskommittén föreslår, att han anställs medelst förordnande på viss tid med placering i lönegrad Cp 15.

Beräffande organisationen i övrigt framhålles i betänkan- det att grundtanken varit, att den största återhållsamhet bör iakttagas i fråga om inrättandet av ordinarie tjänster. En viss kontinuitet hos personalen fordras emellertid för institutets verksamhet och därjämte böra sådana be- fattningshavare, som bedrivit utrednings- och forskningsarbete under läng- re tid, få så trygga anställningsförhållanden, att de icke söka sig bort från institutet och därmed vålla avbräck i verksamheten. Forskningskommittén föreslår därför, att ett antal befattningshavare, som äro av direkt betydelse för verksamhetens bedrivande, liksom även viss kontorspersonal skola be- redas fast anställning. Övrig personal bör vara arvodesanställd. Genom en sådan anordning beredes även möjlighet till utbildning av personal för upp- gifter utanför institutet, t. ex. för tjänstgöring vid lantbruksnämnderna.

Som nämnt föreslås institutet skola organiseras på tre avdelningar, näm- ligen byggnadsavdelningen, den ekonomiska avdelningen och den kultur- tekniska avdelningen, vartill kommer ett mindre, chefen direkt underställt kansli.

Avdelningarna skola enligt förslaget förestås av särskilda avdelningsföre- ståndare med uppgift att, var och en inom sitt forskningsområde, enligt fastställd arbetsplan leda och själva deltaga i undersökningar och försök samt med uppmärksamhet följa forskningsverksamheten och främja dess utveckling. I fråga om kompetenskraven anföres, att avdelningsföreståndare

bör genom högre akademisk examen eller på annat därmed jämförligt sätt ha styrkt sig äga synnerligen goda insikter i de ämnen, som falla inom befattningens forskningsområde, samt genom utgivna skrifter ha ådagalagt framstående förmåga till vetenskaplig forskning och visat praktisk duglighet inom sitt fack. Med hänsyn till forskningsarbetets speciella natur och vikten av att vid behov kunna utan större omgång företaga personbyte på befattningarna föreslås, att avdelningsföreståndarna i likhet med chefen förordnas på viss tid. Såsom lämplig löneställning förordas placering i lönegrad Cp 8.

På varje avdelning bör vidare finnas en försöksledare, som i samråd med avdelningsföreståndaren skall planlägga undersökningar och försök samt biträda denne med övervakandet av forskningsverksamheten inom avdelningen. För att kunna antagas till försöksledare föreslås, att vederbörande genom examen från fackhögskola eller på annat jämförligt sätt skall ha styrkt sig äga synnerligen goda insikter i de ämnen, som falla inom befattningens arbetsområde, samt dessutom ha ådagalagt förmåga att utföra vetenskapliga undersökningar och visat praktisk duglighet inom sitt fack. Försöksledare anses böra beredas extra ordinarie anställning med placering i lönegrad Ce 29.

På byggnadsavdelningen bör vidare enligt förslaget finnas anställd en arkitekt i lönegrad Ce 29 med uppgift att bedriva tillämplad forskning rörande lantbrukets bostäder. Denne befattningshavare skall ha genomgått teknisk högskola och förvärvat erfarenhet av planeringsarbeten.

Hos forskningskommittén är för närvarande anställd en ingenjör med lägre teknisk examen för studier i transportfrågor. I betänkandet framhålles, att denne specialist är av mycket stort värde för verksamheten och på grund av sin specialisering ej gärna kan påräkna annan anställning. Forskningskommittén föreslår därför, att på byggnadsavdelningen inrättas en befattning för en sådan ingenjör med placering i lönegrad Ce 22.

För sammanställning och viss bearbetning av statistiskt material m. m. bör å såväl byggnadsavdelningen som den ekonomiska avdelningen finnas ett kanslibitråde i lönegrad Ca 11. I övrigt torde till en början tre skriv- och kontorsbiträdesbefattningar böra inrättas med avlöning enligt bestämmelserna om reglerad befordringgång.

Den fackutbildade personal, som i övrigt erfordras för olika försöks- och forskningsuppgifter, bör enligt förslaget åtminstone tills vidare, i avvaktan på ytterligare erfarenhet, avlönas medelst lämpligt avvägda arvoden efter arten och omfattningen av erhållna uppdrag. Därigenom skulle man även kunna tillgodose vissa angelägna utbildningsbehov. Agronomer, arkitekter, lantmätare och ingenjörer tarva nämligen i regel viss vidare utbildning, innan de äro skickade till befattningar inom jordbrukets byggnads- och rationaliseringsverksamhet. Fördenskull synes det forskningskommittén värdefullt, att personal med sådan utbildning kan knytas till institutet under kortare eller längre tid. Sålunda föreslås skola anställas på byggnadsavdelningen två ingenjörer och en arkitekt eller vid vissa tillfällen två arkitekter

och en ingenjör, på den kulturtekniska avdelningen två agronomer eller lantmätare samt på den ekonomiska avdelningen två agronomer eller lantmätare, eller tidvis en agronom och en lantmätare, samt dessutom två lantmästare eller andra personer med praktisk-teoretisk jordbruksutbildning. De nu nämnda befattningshavarna, som avses skola anställas mot arvoden, böra under en stor del av året arbeta med försök å platser spridda över hela landet.

Kansliet föreslås skola bestå av en kansliskrivare i lönegrad Ca 15 såsom registrator och kassör, ett kanslibitråde i lönegrad Ca 11 såsom chefens handsekreterare med växlande expeditions- och skrivarbete samt en vaktmästare i lönegrad Ce 9. Med hänsyn till institutets rent fackbetonade karaktär framhålles det vidare såsom betydelsefullt, att vid behov tillgång finnes till biträde av en juridiskt och administrativt väl skolad tjänsteman, som mot ett visst arvode, förslagsvis 1 500 kronor årligen, kan bestrida förekommande göromål av rättslig karaktär såsom bisyssla vid sidan av annan tjänst. Denne avses tillika skola fungera som sekreterare vid styrelsens sammanträden samt biträda vid uppsättandet av förekommande protokoll och expeditioner.

Vad angår institutets förläggning anföres i betänkandet, att den hittills vunna erfarenheten av Lund som förläggningsort för forskningskommittén talar för att även institutet bör förläggas dit. Med hänsyn till att skiftande odlingsbetingelser äro representerade inom ej alltför långt avstånd, skulle nämligen grundläggande försök kunna utföras där utan stora kostnader. Därjämte skulle lokalfrågan åtminstone för den närmaste framtiden kunna ordnas genom att institutet övertog forskningskommitténs nuvarande lokaler.

Styrelsens sammanträdesort föreslås däremot skola som regel bliva Stockholm, liksom fallet varit beträffande forskningskommittén.

F. Kostnadsfrågor.

Vid behandlingen av frågan om kostnaderna för institutet må till en början återgivas följande av forskningskommittén verkställda sammandrag av utgifterna under budgetåren 1946/47 och 1947/48 för forskningen inom det verksamhetsområde, som kommittén föreslagit för institutet.

	Budgetår	
	1946/47	1947/48
Statens forskningskommitté för lantmannabyggnader	110 000:—	184 015: 51
Jordbrukets byggnadsstudiekommitté	178 943: 76	159 453: 54
Fältarronderingskommittén	—	70 000:—
Kostnader för försöksverksamhet för åstadkommande av bättre fastighetsarrondering i Norrland	78 409: 64	—
Summa	367 353: 40	413 469: 05

De årliga kostnaderna för det planerade institutet vid full utbyggnad uppskattas som nämnt till i runt tal 390 000 kronor. Härav beräknas kostnaden för löner till ordinarie och extra ordinarie personal, upptagna såsom begynnelselöner i ortsgrupp 3 inklusive tolv procent tillägg, samt ersättning till arvodesanställd personal till 276 272 kronor enligt följande specifikation.

Chef ..... Cp 15   22 128

Byggnadsavdelningen.

1 avdelningsföreståndare	Cp 8	17 928
1 försöksledare	Ce 29	13 896
1 arkitekt	Ce 29	13 896
1 ingenjör	Ce 22	9 421
1 kanslibitråde	Ca 11	5 726
3 ingenjörer el. arkitekter	arvode	30 000

Ekonomiska avdelningen.

1 avdelningsföreståndare	Cp 8	17 928
1 försöksledare	Ce 29	13 896
1 kanslibitråde	Ca 11	5 726
2 agronomer el. lantmätare	arvode	20 000
2 lantmästare el. motsvarande	arvode	16 000

Kulturtekniska avdelningen.

1 avdelningsföreståndare	Cp 8	17 928
1 försöksledare	Ce 29	13 896
2 agronomer el. lantmätare	arvode	20 000

Kansli, sekreterare och biträdespersonal.

1 kansliskrivare	Ca 15	6 800
1 kanslibitråde	Ca 11	5 726
1 vaktmästare	Ce 9	5 147
1 sekreterare (jurist)	arvode	1 500
4 kontors- och skrivbiträden		18 730

S:a   276 272

Beträffande de årliga kostnaderna för institutet i övrigt anföres i betänkandet att institutet kommer att behöva tillkalla experter från andra institutioner för bearbetning av vissa frågor, varvid det även kan bli nödvändigt att tillfälligtvis anställa extra kontorspersonal. För sådana specialundersökningar beräknas en kostnad av 30 000 kronor. Genom att institutet behöver företaga åtskilliga försök vid det praktiska jordbruket på skilda håll i landet erfordras vidare ett relativt högt belopp till reseersättningar och traktamenten. Enligt betänkandet torde man icke kunna kalkylera med mindre kostnad härför än 30 000 kronor. Därjämte beräknas till speciella anläggningar i samband med vissa tekniska försök 20 000 kronor, till publikationstryck och kontorsomkostnader 30 000 kronor samt till styrelsearvoden 3 000 kronor.

Det sammanlagda årliga anslagsbehovet upptages sålunda till (276 300 + 30 000 + 30 000 + 20 000 + 30 000 + 3 000 =) 389 300 kronor.

I betänkandet framhålles, att man vid jämförelse mellan de beräknade

kostnaderna för institutet och de hittillsvarande utgifterna för motsvarande forsknings- och försöksverksamhet bör uppmärksamma, att institutets arbetsuppgifter äro mera omfattande än den nuvarande verksamheten på området. Den föreslagna samordningen torde därjämte kunna giva snabbare och säkrare resultat än vad som kan ernås, då skilda kommittéer bearbeta fristående detaljer. Vidare anföres, att institutet torde kunna direkt i det praktiska arbetet samordna verksamheten så, att långsamma och ofta mindre fruktbärande remissförfaranden undvikas. Även härigenom förväntas institutets arbetsresultat bliva ett helt annat än det som kan uppnås genom olika kommittéer, samtidigt som kostnaderna bliva lägre.

På grund av de synnerligen aktuella uppgifter, som institutet skall ha hand om, föreslås detta skola organiseras så snart som möjligt. Svårigheten att erhålla kompetenta krafter till alla de befattningar, som enligt förslaget skola inrättas, har emellertid föranlett forskningskommittén att förordna en successiv utbyggnad av institutet. Därvid skulle början göras med en mindre, fast personalstab, kompletterad med arvodesanställd personal, vilken så småningom kunde vinna kompetens för ordinarie befattningar.

De tjänstemän, som föreslås skola tillsättas under det första budgetåret, äro — förutom institutets chef — en gemensam föreståndare för byggnads- och ekonomiavdelningarna, en försöksledare på byggnadsavdelningen och en på den kulturtekniska avdelningen, en arkitekt, en ingenjör, en kansli-skrivare, ett kanslibitråde, tre ingenjörer, arkitekter eller agronomer samt två skriv- och kontorsbiträden. I den mån kompetenta krafter icke finnas böra befattningarna enligt förslaget tills vidare besättas med tillförordnad personal.

Kostnaden under det första budgetåret för en sålunda begränsad uppbyggnad av institutionen har beräknats till sammanlagt 225 000 kronor, varav i runt tal 161 900 kronor till löner, 3 000 kronor till styrelsearvoden, 16 100 kronor till specialundersökningar, 17 000 kronor till reseersättningar, 9 000 kronor till försöksomkostnader och 18 000 kronor till utrustning, expenser, publikationstryck m. m.

Yttrandena.

Behovet av en ökad forsknings- och försöksverksamhet på lantmannabyggnadernas område vitsordas i de flesta remissutlåtandena. Meningarna äro däremot delade om huru verksamheten bör organiseras. Sålunda avstyrka *skogsstyrelsen*, *lantbruksakademien*, *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* och *Riksförbundet Landsbygdens folk* att det föreliggande förslaget förverkligas, medan *statskontoret*, *lantmäteristyrelsen*, *domänstyrelsen*, *lantbruksstyrelsen*, *statens kommitté för byggnadsforskning* och *Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund* tillstyrka detsamma utan större anmärkningar. Övriga instanser till-

styrka förslaget endast med betydande inskränkningar eller yttra sig allenast beträffande vissa delar därav. Inom statskontoret och lantbruksstyrelsen har reservation anförts av generaldirektören Björk respektive överdirektören Ytterborn, vilka avstyrka förslaget.

Såsom skäl för avstyrkandena anföres i huvudsak, att det icke är lämpligt eller nödvändigt att skapa ett nytt kostnadskrävande ämbetsverk för ifrågavarande ändamål. Ett dylikt forskningsorgan skulle i stället kunna inordnas i lantbruksstyrelsens eller lantbrukshögskolans organisation. I ett flertal yttranden framhålles vidare, att den förebragta utredningen är ofullständig på ett flertal punkter. Särskilt anmärkes, att arten och omfattningen av de uppgifter, som skulle tillkomma det föreslagna institutet, icke ha blivit tillräckligt klart och allsidigt belysta. I åtskilliga yttranden förordas, att hela frågan om byggnadsforskningens organisation skall upptagas till prövning i ett vidare sammanhang. I några fall, t. ex. i remissutlåtandena av lärarkollegierna vid tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola samt av lantbruksakademien och lantbrukshögskolans lärarråd, föreslås därjämte, att forskningskommittén i avbidan på en överarbetning av förslaget eller en ny utredning skall tills vidare fortsätta sin verksamhet efter i huvudsak samma linjer som för närvarande, därvid emellertid verksamheten bör intensifieras.

I fråga om det föreslagna institutets arbetsuppgifter anmärkes i remissutlåtandena av *lantmäteristyrelsen*, *domänstyrelsen*, *lantbruksstyrelsen* och *skogstyrelsen*, att i betänkandet icke beaktats de viktiga frågor, som avse skogen och dess problem i förhållande till driften i övrigt vid jordbruken. Med hänsyn till att skogsbruk i mycket stor utsträckning bedrives i förening med jordbruk böra enligt ämbetsverkens mening även sagda frågor höra till institutets verksamhetsområde.

Sålunda framhåller *lantmäteristyrelsen*, att de grundläggande företagsekonomiska sammanhangen i vårt lands jordbruk, planeringsmetodiken, värderingsfrågorna samt de väg- och vattenbyggnadstekniska frågorna över huvud icke torde kunna vetenskapligt eller praktiskt klarläggas tillfredsställande, om det icke beaktas, att skogen vanligen utgör en integrerande del av jordbruket. Styrelsen anser sig nämligen icke kunna räkna med att de rent skogliga forskningsorganen komma att upptaga de kombinerade frågorna till behandling. Det är därför önskvärt, att det i institutets instruktion inryckes en bestämmelse, att institutet särskilt skall beakta de tekniskt-ekonomiska problemen i det kombinerade jordbruket. Därjämte bör en eller ett par arvodesanställda jägmästare knytas till institutet.

I övrigt har *lantmäteristyrelsen* i huvudsak icke något att erinra mot de föreslagna arbetsuppgifterna. Enligt dess mening bör dock den närmare fördelningen av arbetet mellan institutets olika avdelningar icke redan nu regleras i detalj. I stället bör till en början göras en inventering av de mycket omfattande arbetsuppgifterna. Därefter böra dessa upptagas till be-

handling efter angelägenhetsgraden och under hänsynstagande till kvalifikationerna hos de befattningshavare, som institutet lyckas förvärva.

I likhet med forskningskommittén understryker *domänstyrelsen*, att de frågor, som föreslås skola höra till institutets verksamhetsområde, äro flätade i varandra på sådant sätt, att delproblemen knappast kunna lösas utan att man beaktar hela komplexet av spörsmål av byggnadsekonomisk-teknisk, driftsekonomisk och fastighetsekonomisk natur. Med hänsyn till forskningsfältets väldiga omfattning anser styrelsen det dock riktigt, att institutet icke belastas med huvuduppgiften ovidkommande frågor eller med sådana problem, som kunna hänskjutas till andra organ. Därför höra såvitt bostäderna angår endast de problem, som äro speciella för jordbruket, upptagas vid institutet och behandlingen av kulturtekniska frågor bör inskränkas till rent ekonomiska bedömanden med hänsyn till jordbruksdriften.

Domänstyrelsen framför vidare tanken, att institutet skulle överlämna avsnitt av sina uppgifter till andra lämpliga organ eller enskilda forskare ungefär på sätt, som nu sker inom statens kommitté för byggnadsforskning och som avses skola äga rum vid det statliga byggnadsinstitutet. Därigenom vinnes, att bästa tillgängliga sakkunskap behandlar delfrågorna samtidigt som planeringsinstitutets egen personal avlastas till förmån för arbetet i stort. Att styrelsen icke nämnes bland de organ, med vilka samarbete rekommenderas, finner styrelsen anmärkningsvärt. Säkerligen skulle ett intimt samarbete mellan planeringsinstitutet och styrelsen bliva fruktbarande för båda parter, i det att styrelsen skulle kunna erbjuda ett rikt urval av försöksobjekt och institutet skulle kunna lämna styrelsen värdefullt bistånd i planeringsfrågorna.

Lantbruksstyrelsen framhåller, att forskningsuppgifterna och sättet att genomföra forskningen i betänkandet berörts endast i så stora drag och så allmänna ordalag, att det är svårt att taga ställning till förslaget. Med utgångspunkt från den målsättning på hithörande områden, som angivits av 1946 års sakkunniga för utbildningen av lantmätare och lantbruksingenjörer (SOU 1947:68), ansluter sig dock lantbruksstyrelsen till detsamma. Beträffande arbetsuppgifternas fördelning på de särskilda avdelningarna anmärker styrelsen, att frågor rörande fastighetsstorlek och ägobalans höra hemma under fastighetsekonomien och icke, såsom i förslaget gjorts gällande, under kulturtekniken. På den fastighetsekonomiska avdelningen torde vidare även böra behandlas frågor angående fastighetsteknik.

I några fall förordas begränsningar i de föreslagna arbetsuppgifterna för institutet.

Sålunda ifrågasätter *Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund* lämpligheten av att någon form av grundforskning anförtros åt planeringsinstitutet, eftersom dettas resurser enligt förslaget knappast komma att bliva tillräckliga därför. Dessutom skulle stor risk föreligga för onödigt dubbelarbete, om såväl planeringsinstitutet som byggnadsinstitutet skulle syssla med grundforskning.

Vidare framhåller *byggnadsstyrelsen*, med utgångspunkt från förslaget allmänna synpunkter, att tyngdpunkten i institutets verksamhet åtminstone tills vidare bör läggas på arbetsuppgifter inom det rent jordbruksekonomiska området. Redan av denna anledning synes det icke nu erforderligt att organisera en byggnadsavdelning av den föreslagna omfattningen. Härtill kommer, att flertalet av de för byggnadsavdelningen angivna forskningsuppgifterna äro av sådan allmän art, att de torde falla inom ramen för det planerade statliga byggnadsinstitutets verksamhet.

Även *överstyrelsen för de tekniska högskolorna* anser, att institutets huvudsakliga verksamhet — därest institutet bör komma till stånd — bör förläggas till det kulturtekniska och det fastighetstekniska området. Vad åter angår det byggnadstekniska området uppstå givetvis i samband med lantmannabyggnaderna vissa konstruktiva och tekniska problem av speciell natur. Dessa kräva emellertid för sin lösning i stort sett samma vetenskapliga bearbetning och forskning som andra problem på det byggnadstekniska området och äro ej artskilda från de sistnämnda. De byggnadstekniska problemen tillhöra främst de tekniska högskolornas byggnadstekniska institutioner, vilka för övrigt besitta större vetenskapliga resurser för problemens behandling än dem, som enligt förslaget skulle komma att stå institutet till buds. I detta sammanhang erinrar *överstyrelsen* även om det ifrågasatta nya statliga institutet för byggnadsforskning.

Å andra sidan förordar *överinspektören för lantbrukets försöksväsende*, att institutets byggnadsavdelning ofördröjligen skall utbyggas i full omfattning. Som skäl härför pekas på betydelsen av att denna avdelnings viktiga uppgifter, som till väsentlig del skola övertagas från den nuvarande forskningskommittén, snarast måtte kunna behandlas under fastare former. Härigenom skulle möjliggöras en permanent anställning av specialutbildad kvalificerad personal. Däremot böra enligt *överinspektörens* mening den kulturtekniska och den ekonomiska avdelningen upprättas i full utsträckning först sedan frågan om dessa avdelningars arbetsuppgifter ytterligare klarlagts och bättre möjligheter yppat sig att erhålla kompetent arbetskraft.

En liknande ståndpunkt har intagits av *Sveriges lantbruksförbund*. Förbundet förklarar sig icke kunna för närvarande finna några skäl, som tala för att delar av den kulturtekniska forskningen skulle utbrytas ur de nuvarande verksamhetsformerna och överföras till en särskild avdelning, där förbundet vederligt ingen sakkunskap på området finnes företrädd. Ej heller finnes enligt förbundets mening för närvarande anledning att inrätta en särskild avdelning för fastighetsekonomiska frågor, då lantbruksnämnderna i stort sett synas vara väl skickade att ha hand om dessa under lantbruksstyrelsens överinseende och därjämte lantbrukshögskolans ekonomiska institution under senare år utfört fortlöpande undersökningar på området. Behovet av kulturteknisk och fastighetsekonomisk forskning föreslås emellertid skola utredas särskilt.

I fråga om de byggnadstekniska frågorna anför förbundet bland annat följande.

Det torde ur jordbrukets synpunkt få betraktas såsom otillfredsställande att, medan under senare år goda resultat uppnåtts vid den byggnadsforskning som främst inriktat sig på problem inom stadsnäringarnas byggnadsverksamhet, den organiserade, planmässigt bedrivna forskningen inom jordbruket i hög grad försumrats. Med hänsyn till att många frågor av elementär art fortfarande stå olösta, synas möjligheterna att genom en rationell undersökningsverksamhet snabbt vinna praktiskt användbara resultat få betraktas såsom mycket goda. Nödvändigheten av att dessa möjligheter utnyttjas i full utsträckning torde bäst framgå av det förhållandet, att någon tendens till relativ minskning av byggnadskostnaderna icke kunna iakttagas, vilket en förbättrad anpassning till de driftstekniska och driftsekonomiska förhållandena vid jordbruket borde kunna medföra. De av kommittén framlagda uppgifterna för forskning inom det byggnadstekniska området synas väl täcka de behov, som i första hand föreligga. Förbundet anser sig dock icke kunna dela kommitténs uppfattning, att allt forskningsarbete i vad rör jordbrukets bostäder med undantag för sådana produktionstekniska och byggnadstekniska frågor, vilka bedömas vara av allmängiltig natur och fördens skull böra tillhöra statens byggnadsinstitut, bör förläggas till planeringsinstitutet. Då någon principiell skillnad icke finnes mellan tätorternas och landsbygdens bostäder, synes enligt förbundets förmenande utredningsverksamheten i berörda avseenden böra överlämnas åt statens byggnadsinstitut för att man därigenom skall undvika ett eljest till synes onödigt dubbelarbete och säkerställa, att samtliga forskningsresultat utan onödig omgång även komma landsbygden till del. Lantbruksförbundets byggnadsförening har i yttrande över det av 1947 års utredning för byggnadsfrågor avgivna betänkandet med förslag till inrättande av detta byggnadsinstitut anført liknande synpunkter i denna fråga.

Med hänsyn till det byggnadstekniska forskningsområdets storlek och betydelsen av att tillförlitliga resultat snabbt kunna utvinnas för exploatering inom den praktiska byggnadsverksamheten, finner förbundet det nödvändigt, att det föreslagna forskningsarbetet såsom enda uppgift tilldelas ett särskilt jordbrukets byggnadsinstitut, som bör övertaga den av forskningskommittén på detta område bedrivna försöksverksamheten.

Bostadsstyrelsen — vilken i sitt remissutlåtande huvudsakligen begränsar sig till att behandla institutets föreslagna arbetsuppgifter på det byggnadstekniska området — framhåller att styrelsen tidigare tillstyrkt inrättandet av ett statens byggnadsinstitut, vilket skulle fungera såsom ett ledande och samordnande organ för utrednings- och forskningsverksamhet på byggandets område. Det synes styrelsen emellertid lämpligt, att den forskning, som hittills bedrivits i fråga om den allmänna planeringen av jordbruksfastigheterna, samordnas och intensifieras. Visserligen föreligga vissa svårigheter att på förhand fördela arbetsuppgifterna på det byggnadstekniska området mellan byggnadsinstitutet och det nu föreslagna planeringsinstitutet. Styrelsen är emellertid av den uppfattningen att gränsdragningen bör ske så att alla sådana forskningsuppgifter, som äro av betydelse även för annan byggnadsverksamhet än den på jordbrukets område, böra hänskjutas till byggnadsinstitutet. Denna uppdelning föreslås även skola gälla forskning, som behövas för bostädernas utformning och planläggning. De forskning, som kunna erfordras rörande gemensamhetsanlägg-

ningar för vatten och avlopp, torde beröra både landssamhällen och stadsbygd. Enligt styrelsens uppfattning böra dessa frågor icke behandlas isolerat såvitt de angå landsbygden utan lösas i annat sammanhang. Styrelsen erinrar om att 1946 års vatten- och avloppssakkunniga ännu icke avgivit sitt betänkande och finner skäl tala för att dessa sakkunniga böra taga upp nämnda frågor till behandling.

Inrättandet av ett jordbrukets planeringsinstiut är enligt *statens kommitté för byggnadsforskning* icke i högre grad beroende av en eventuell omorganisation av forsknings- och utredningsverksamheten på byggnadsområdet i allmänhet. Emellertid bör enligt kommitténs mening planeringsinstitutets organisation icke fastläsas, förrän man vunnit erfarenhet av en i förhållande till forskningskommittén utökad verksamhet och i vart fall icke förrän byggnadsinstitutets organisation fastställts. Vissa fördelar böra kunna vinnas genom att besläktade institut få likartad organisation.

Vad angår förläggningssorten för det föreslagna institutet har i samtliga de yttranden, vari frågan berörts, gjorts gällande att staden Lund är mindre lämplig såsom förläggningssort.

Sålunda anför *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök*, att stora fördelar skulle kunna vinnas, om samarbetet med vissa av högskolans och statens lantbruksförsöks institutioner underlättades. De institutioner, som i första hand avses, äro statens husdjursförsök, statens jordbruksförsök, lantbruksekonomiska institutionen och hydrotekniska institutionen. Styrelsen förordar därför, att institutet skall förläggas till Uppsala eller dess närhet, varvid bör tillses att förbindelserna med lantbrukshögskolan bliva så goda som möjligt.

Lantbrukshögskolans lärarråd framhåller bland annat, att vad forskningskommittén anfört rörande samarbetet med andra institutioner samt med lantbruksstyrelsen och försöksgården vid Bogesund knappast låter sig förernas med kommitténs uppfattning, att Lund skulle vara lämplig förläggningssort för institutet, så mycket mindre som kommittén särskilt understrukit önskvärdheten av att institutets försöksverksamhet skall omfatta även Norrland.

Liknande synpunkter anföras av *lantbruksakademien och lärarkollegiet vid Tekniska högskolan i Stockholm*. På enahanda grunder finner *domänstyrelsen* starka skäl tala för en förläggning till Ultuna eller Uppsala, medan *lantmäteristyrelsen* anser Stockholm eller Stockholms närhet vara den lämpligaste förläggningplatsen. *Lantbruksstyrelsen* förordar för sin del, att institutet skall förläggas ej alltför långt från Stockholm eller Uppsala.

Jämväl *överinspektören för lantbrukets försöksväsende* anser institutets placering i Lund olämplig och anför härom följande.

Tyvär saknas tillräckligt uttömmande statistiska uppgifter för bedömning av frågan om behovet av byggnadsrationalisering och övrig rationalisering inom lantbruket i olika delar av landet. Några skäl att antaga att detta behov skulle vara mindre i norra och mellersta Sverige än i södra Sverige finnas emellertid ej. Snarare torde förhållandena vara omvända. Jag får i detta sammanhang hänvisa till 1942 års jordbrukskommittés betän-

kande del III (SOU 1946: 61) och det material som där framlägges av kommitténs rationaliseringsutskott. En mera central förläggning av institutet inom landet än den föreslagna skulle otvetydigt vara ägnad att underlätta institutets kontakt med de aktuella problemen och även förbilliga institutets verksamhet. I betänkandet framhålles önskvärdheten av institutets förläggning i en trakt med stor jordbrukstäthet. Vidare understrykes med skärpa vikten av samarbete med en rad namngivna institutioner, av vilka flertalet äro belägna i Uppsala och Stockholm. Vikten av sådant samarbete har även understrukits av 1940 års byggnadssakkunniga (SOU 1941: 4). Största möjliga hänsynstagande till samtliga nu framförda synpunkter sker om institutet förlägges till Uppsala, vilket jag härmed vill föreslå. En tillfällig förläggning tills vidare i Lund i avvaktan på lokalfrågans ordnande i Uppsala är givetvis tänkbar.

Beträffande den föreslagna *benämningen* jordbrukets planeringsinstitut framhåller *lantbruksstyrelsen*, att denna är mindre lämplig och kan giva anledning till missförstånd. Även om målforskning av ifrågavarande slag med rätta kan betecknas såsom planering, användes dock denna term i så många andra sammanhang, att den i det allmänna språkbruket fått en annan innebörd. Speciellt gäller det sagda i sådana sammansättningar som byggnadsplanering, stadsplanering, regionalplanering o. s. v.

Beträffande institutets *organisation* föreslår *lantmäteristyrelsen*, att samarbetet med närstående verk och institutioner organisatoriskt skall säkerställas på så sätt, att representanter för dessa verk och institutioner skola ingå i institutets styrelse eller i ett särskilt råd. I styrelsen eller rådet böra sålunda vara företrädna såväl lantmäteristyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen och jordbruksnämnden som lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, de tekniska högskolorna samt skogshögskolan och statens skogsforskningsorgan.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök förordar, att cheferna för lantmäteristyrelsen, lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen eller dem de sätta i sitt ställe skola vara självskrivna ledamöter i institutets styrelse.

Domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen och *Sveriges lantbruksförbund* ifrågasätta huruvida icke de böra vara företrädna i styrelsen. Vidare anser *Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund* lämpligt, att statens byggnadsinstitut erhåller en representant däri. Slutligen föreslår *överstyrelsen för de tekniska högskolorna*, att dessa högskolors intressen bliva företrädna inom institutets ledning.

Å andra sidan förordar *bostadsstyrelsen*, att planeringsinstitutet såsom 1947 års utredning för byggnadsfrågor föreslagit skall bliva representerat i styrelsen för statens byggnadsinstitut.

Överinspektören för lantbrukets försöksväsende understryker, att verksamheten vid planeringsinstitutet måste bedrivas i intim kontakt med övrig forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område, och framhåller, att i synnerhet samarbetet mellan institutet och statens lantbruksförsök bör

bliva synnerligen långtgående. Det torde även bli aktuellt för institutet att utnyttja vissa allmänna försöksresurser. Förutom den förslagna försöksgården vid Bogesund bör institutet sålunda få utnyttja statens övriga försöksgårdar. Med hänsyn härtill anser överinspektören det böra övervägas, huruvida icke institutets verksamhet bör organisatoriskt samordnas med den övriga försöksverksamheten inom jordbruket, exempelvis genom att institutets arbetsplaner skola underställas styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök för godkännande samt att högskolestyrelsen skall få i uppdrag att avgiva yttrande över institutets anslagsäskanden.

Vad angår *personalen* vid institutet anför *lantbrukshögskolans lärarråd*, att frågan om befattningshavarnas kompetens och lönegradsplacering knappast förefaller tillräckligt utredd och därför behöver ytterligare övervägas, innan beslut fattas. Beträffande kompetensfordringarna erinras härvid om att avdelningsföreståndare enligt förslaget skall genom utgivna skrifter ha ådagalagt framstående förmåga till vetenskaplig forskning och visat praktisk duglighet inom sitt fack. Detta uttalande torde enligt lärarrådet väl knappast kunna tydas på annat sätt än att avdelningsföreståndare bör ha dokumenterat vetenskaplig skicklighet i samma mening som gäller i fråga om professor, laborator och statsagronom. Den föreslagna lönegradsplaceringen synes giva vid handen, att man här åsyftar en kompetens närmast motsvarande professorskompetens. Huru en bedömning av avdelningsföreståndares kompetens skall komma till stånd är emellertid icke utrett. Lärarrådets uppfattning delas av *högskolestyrelsen*.

Statens kommitté för byggnadsforskning framhåller, att det är viktigt, att man icke låser fast tjänsterna genom alltför specificerade kompetensfordringar. Särskilt gäller detta tjänsten såsom chef för institutet.

I fråga om chefsbefattningen föreslår *lantbruksakademien* en närmare prövning, huruvida icke vid detta institut såsom vid flertalet övriga jämförbara forskningsinstitutioner chefskapet skulle kunna anförtros åt en av avdelningsföreståndarna. Inom dennes avdelning skulle i så fall arbetskraften i erforderlig mån förstärkas. Liknande synpunkter anföras av *överinspektören för lantbrukets försöksväsende*.

Såväl *lantmäteristyrelsen* som *lantbruksstyrelsen* förorda, att de föreslagna befattningshavarna kompletteras med skogligt utbildad personal. Lantbruksstyrelsen ifrågasätter tillika, om icke kvalificerad statistisk sakkunskap bör finnas tillgänglig vid institutet.

Sveriges högskoleutbildade väg- och vattenbyggares riksförbund föreslår, att chefen för byggnadsavdelningen skall ha avlagt civilingenjörsexamen i väg- och vattenbyggnadsfacket. Förbundet framhåller vidare, att institutets föreslagna verksamhet omspannar ett mycket stort kompetensområde, nämligen såväl byggnadsteknik, jordbruksteknik och hydrologi som vattenförsörjning och avlopp, sjöreglering, irrigation och vägbyggnad. Det torde därför komma att möta svårigheter att förvärva kompetent personal. Dock finnes en yrkesgrupp med utbildning inom samtliga nämnda områden, näm-

ligen lantbruksingenjörerna, vilkas utbildning i allmänhet omfattar fullständig civilingenjörsexamen i väg- och vattenbyggnad jämte ettårig kurs vid lantbrukshögskolan. Med hänsyn härtill anser förbundet det synnerligen lämpligt, att till institutet knytes en lantbruksingenjör. Denne bör placeras lägst i lönegrad Ce 33.

Slutligen förordar *tekniska högskolans i Stockholm lärarkollegium*, att med hänsyn till transportfrågornas betydelse en tjänst inrättas för en högskoleutbildad specialist på detta område.

I fråga om befattningshavarnas lönegradsplacering uttalar sig till en början *domänstyrelsen* för att den fasta personalen reduceras till det minimum, som kan anses nödvändigt för kontinuitetens bevarande och för bearbetning av insamlat material. I stället böra relativt stora belopp ställas till institutets förfogande, så att personer utanför institutet kunna anlitas. Denna uppfattning delas av *statens kommitté för byggnadsforskning*.

Vad avdelningsföreståndarna beträffar anser däremot *överinspektören för lantbrukets försöksväsende*, att en placering i Ca-plan är önskvärd, eftersom dessa befattningar torde böra tillsättas efter sakkunnig bedömning. *Lantbruksakademien* framhåller, att forskaren utan anställning med fullmakt icke erhåller den fria och utåt oberoende position, som är nödvändig för det objektiva forskningsarbetet.

Statskontoret har för sin del icke annat att erinra mot förslaget i förevarande del än att institutets chef icke bör placeras i högre lönegrad än Cp 14. Härom anför statskontoret följande.

Den av kommittén förordade löneställningen för institutets chef, lönegrad Cp 15, finner statskontoret vara för hög. För bestämmande av denne befattningshavares löneförmåner torde böra beaktas den löneställning, som fastställts för föreståndare för institutioner av ungefär motsvarande storleksordning och karaktär. Härutinnan må erinras, att cheferna för statens skogsforsknings- och väginstitut äro placerade i lönegrad Cp 14, medan cheferna för geotekniska institutet samt veterinärmedicinska, kriminaltekniska och bakteriologiska anstalterna hänförts till Cp 12. Föreståndaren för statens institut för folkhälsan äger utöver sin lön som professor (Ca 33) uppbära ett årligt arvode av 2 004 kronor. Den gjorda jämförelsen leder närmast till ett val mellan lönegraderna Cp 14 och Cp 12. Även om vissa skäl tala för att man vid detta val bör stanna vid den lägre lönegraden, vill dock statskontoret — i betraktande särskilt av att den med chefen för det nya jordbrukets planeringsinstitut närmast jämförbare föreståndaren för statens skogsforskningsinstitut hänförs till Cp 14 — icke motsätta sig tillämpning av samma löneställning för nu ifrågavarande befattningshavare.

Generaldirektören Björck framhåller att chefen, i händelse institutet inordnas i lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, icke kan erhålla högre löneställning än den för professor fastställda. Om åter en självständig institution inrättas, motivera arbetsuppgifterna och ifrågakommande kompetenskrav under inga omständigheter högre löneställning än den, som bestämts för cheferna för de medicinska och veterinärmedicinska laboratorierna, eller Cp 12.

Under hänvisning till att överinspektören för lantbrukets försöksväsende har placerats i lönegrad Cp 12 anser *lantbrukshögskolans lärarråd*, att den föreslagna placeringen av institutets chef bör ytterligare övervägas.

Statens lönenämnd anför däremot, att den icke finner anledning till erinran mot förslaget att hänföra chefstjänsten till lönegraden Cp 15. Med hänsyn till att avdelningscheferna vid statens geotekniska institut och statens väginstitut ha placerats i 32 lönegraden anser nämnden å andra sidan, att avdelningsföreståndarna vid planeringsinstitutet icke böra placeras högre än i 31 lönegraden, och deras befattningar böra av försiktighetsskäl tills vidare uppföras på extra ordinarie stat. Arvodesformen bör undvikas för heltidsanställd personal. I stället böra befattningshavare lämpligen anställas såsom extra tjänstemän, i den mån de icke kunna erhålla ordinarie eller extra ordinarie anställning. Vad de föreslagna ordinarie tjänsterna såsom kansliskrivare och kanslibiträden beträffar erinrar nämnden slutligen om att ordinarie anställning icke bör omedelbart beredas den, som icke förut i tillräcklig grad prövats inom statsförvaltningen.

I fråga om *k o s t n a d e r n a* för institutet anmärker *lantbrukshögskolans lärarråd*, att anslaget till försöksomkostnader, 20 000 kronor, förefaller vara uppseendeväckande lågt beräknat i förhållande till det sammanlagda medelsbehovet, cirka 390 000 kronor.

Även *styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* samt *statens kommitté för byggnadsforskning* finna försökskostnaderna vara anmärkningsvärt knappt tillmätta.

Anslagsäskanden för budgetåret 1951/52.

I skrivelse den 28 augusti 1950 har *statens forskningskommitté för lantmannabyggnader* hemställt, att till verksamheten under budgetåret 1951/52 skall anvisas dels ett förslagsanslag av 167 600 kronor till avlöningar och dels ett förslagsanslag av 54 500 kronor till omkostnader. I skrivelsen har kommittén därjämte anhållit om bemyndigande att ingå avtal med Lunds stad om upplåtelse till kommittén av den staden tillhöriga egendomen Lilla Råby ävensom om anvisande av ett belopp å 50 000 kronor för inköp av inventarier m. m. till egendomen.

Med utgångspunkt från att kommittén från och med budgetåret 1951/52 skall ombildas till ett särskilt institut, benämnt statens forskningsinstitut för lantmannabyggnader, har kommittén i förevarande skrivelse framlagt ett i förhållande till den förut behandlade utredningen reducerat förslag till omorganisation av kommittén.

Enligt detta skall i spetsen för institutet stå en chef i lönegrad Cp 15. Därjämte skall inrättas en befattning såsom avdelningsföreståndare för byggnadsavdelningen i lönegrad Cp 8. Vidare skola finnas tre försöksledare i lönegrad Cc 29, av vilka den förste skall syssla med ekonomiska uppgifter på

det agronomiska området, den andre med ingenjörstekniska uppgifter och den tredje med forskning rörande lantbrukets bostäder m. m. Antalet assistenter beräknas till fem. Av dessa skall en med placering i lönegrad Cg 27 ägna sig åt methods- och arbetsstudier beträffande inomgårdsarbeten, medan två, placerade i lönegrad Ce 26, skola syssla med vissa transportfrågor och kalkyler. De återstående två assistenterna, som föreslås skola placeras i lönegrad Ce 22, skola användas för ritningsarbeten. Härutöver skola finnas en kansliskrivare såsom registrator och kassör i lönegrad Ca 15, en montör för biträde vid försök och experiment i lönegrad Ce 14, ett kanslibitråde i lönegrad Ce 11 samt två skriv- och kontorsbiträden med avlöning enligt bestämmelserna om reglerad befordringgång.

Till avlöning åt de sålunda föreslagna befattningshavarna beräknas ett belopp av $(22\ 128 + 17\ 928 + 41\ 688 + 55\ 020 + 6\ 804 + 6\ 528 + 5\ 724 + 8\ 774 =)$ 164 594 kronor. Härtill komma arvoden och särskilda ersättningar till ordföranden och ledamöterna i institutets styrelse med tillhoppa 3 000 kronor.

Av omkostnadsanslaget å 54 500 kronor belöpa 500 kronor på sjukvård m. m. Till reseersättningar avses 13 000 kronor, vilket är 2 000 kronor mindre än som beräknats för ändamålet under innevarande budgetår. Medelsbehovet till utrustning, expenser, publikationstryck m. m. samt till försöksomkostnader uppskattas till 18 000 respektive 10 000 kronor. I jämförelse med innevarande budgetår innebär detta en ökning med 1 000 kronor beträffande vardera posten. Till specialutredningar upptages slutligen ett oförändrat belopp å 13 000 kronor.

Departementschefen.

I propositionen nr 74 till 1943 års riksdag angående anslag för forsknings- och försöksverksamhet rörande lantmannabyggnader anförde dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, bland annat, att det vore en känd sak, att byggnaderna inom jordbruket representerade ansenliga kapitalinvesteringar, som i många fall ej stode i proportion till jordbruksenheternas avkastningsvärde. Detta berodde icke endast på byggnadskostnadernas höjd i och för sig utan i kanske ännu högre grad på att en verkligt rationell utformning av byggnadsbeståndet icke genomförts i samband med planläggningen av driften. Stora besparingar skulle därför kunna göras i fråga om planläggning och utförande av jordbrukets ekonomibyggnader, därest dithörande spörsmål bleve föremål för en systematisk och sakkunnigt bedriven forsknings- och försöksverksamhet.

Vad sålunda anförts äger fortfarande giltighet. Betydelsen av att alla möjligheter att lösa jordbrukets byggnadsproblem tillvaratagas torde för övrigt nu till och med snarast vara ännu större än vad fallet var, då forskningskommittén inrättades. Efter sistnämnda tidpunkt ha nämligen byggnadskostnaderna inom jordbruket stigit ytterligare. I stor utsträckning är

byggnadsbeståndet vidare nu sådant, att genomgripande förbättringar eller nybyggnader erfordras. Under de senaste åren har ny- och ombyggnadsverksamheten inom jordbruket hållits tillbaka genom byggnadsregleringen. Sedan denna numera upphävts såvitt gäller jordbrukets ekonomibyggnader, torde man böra räkna med att en omfattande investering i ny- och ombyggnader för jordbrukets räkning successivt kommer att äga rum. Det är då givetvis angeläget, att dessa byggnadsföretag skola utformas så, att dels en på lång sikt ändamålsenlig lösning av byggnadsfrågan erhålles i varje särskilt fall, dels kostnaderna hållas på lägsta möjliga nivå. I detta sammanhang måste även beaktas den verksamhet för främjande av jordbrukets rationalisering, som nu bedrivs i enlighet med de riktlinjer, vilka fastställdes av 1947 års riksdag. En grundförutsättning för att denna verksamhet skall kunna giva önskat resultat är uppenbarligen att de byggnadsfrågor, som aktualiseras i rationaliseringsarbetet, kunna lösas på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt.

I själva verket utgöra jordbrukets byggnadskostnader — näst arbetskostnaderna — den dominerande posten på jordbrukets utgiftssida. Utvecklingen av denna kostnadspost kommer följaktligen att i mycket hög grad bli avgörande för i vad mån jordbrukets lönsamhet kan förbättras och inkomstnivån för jordbruksbefolkningen höjas utan en motsvarande höjning av konsumentprisnivån.

Det torde med hänsyn till det anförda få anses uppenbart, att det ur det allmänna synpunkt är synnerligen väl motiverat att stödja en forsknings- och försöksverksamhet beträffande jordbrukets byggnadsfrågor.

Att man år 1943 beslöt att tills vidare bedriva dylik verksamhet i kommittéform torde framför allt ha berott på att det icke ansågs lämpligt att skapa någon fastare organisation för ändamålet, innan viss erfarenhet vunnits. Då kommittén nu bedrivit sitt arbete i över sju år, synes emellertid tiden vara inne att mera definitivt pröva frågan om verksamhetens organisation och omfattning.

Jag vill då först framhålla, att de vunna erfarenheterna enligt min mening klart tala för att arbetet bör fortsättas. Likaså finner jag det nödvändigt att det organ, som hädanefter skall omhänderha verksamheten, skall erhålla en fastare organisation än den som hittills tillämpats. En verksamhet av ifrågavarande slag kräver nämligen uppenbarligen en viss grad av kontinuitet. Denna kontinuitet kan icke uppnås, med mindre man bereder erforderligt antal befattningshavare sådana anställnings- och avlöningsförhållanden, att för arbetet skadliga ombyten å tjänsterna kunna undvikas. Med hänsyn härtill ansluter jag mig till forskningskommitténs förslag, att kommittén skall förvandlas till ett institut av mera permanent karaktär.

Vad angår arbetsuppgifterna för det nya organet kan jag däremot icke biträda kommitténs ståndpunkt. Denna innebär en högst väsentlig utvidgning av kommitténs nuvarande verksamhetsfält och kan i korthet sägas vara, att det nya organet skall kunna upptaga ej blott byggnadstekniska problem utan även andra problem, som röra frågan om en ekonomiskt än-

damålsenlig uppbyggnad av jordbruksfastigheten. Kommittén åsyftar givetvis icke, att sagda organ skall syssla med alla problem av sistnämnda slag. Emellertid synes kommittén avse, att organet i avsevärd utsträckning skall kunna behandla även sådana spørsmål, som visserligen närmast äro av fastighetsteknisk eller driftsekonisk art men dock ha betydelse för lösningen av jordbrukets byggnadsfrågor. På sätt påpekats i flera yttranden skulle emellertid en sådan ståndpunkt vålla olägenheter i skilda hänseenden. Bland annat skulle den medföra en oklarhet i fråga om organets kompetensområde, som bör undvikas. Om organet skulle kunna göra en verklig, självständig insats på ett så vidsträckt verksamhetsfält, skulle det vidare behöva avsevärt större personella och materiella resurser än som nu torde kunna ställas till dess förfogande.

I ett par yttranden har gjorts gällande att det föreslagna organets arbetsuppgifter böra begränsas till kulturtekniska och driftsekoniska problem och att forsknings- och försöksverksamheten beträffande jordbrukets byggnader bör uppdragas åt det organ för forskning och försök på bostadsbyggandets område — statens byggnadsinstitut — som föreslagits av 1947 års utredning för byggnadsfrågor. En dylik lösning av frågan kan jag dock av flera skäl icke förorda. Densamma skulle bland annat innebära, att det nya institutet på jordbrukets område skulle få arbetsuppgifter av mycket obestämd karaktär och skulle vidare framkalla just sådana gränsdragningsproblem som nyss berörts. Av än större betydelse är att den angivna lösningen icke synes tillfredsställande ur jordbrukets synpunkt. Jordbrukets byggnadsfrågor innefatta nämligen, såsom redan framhållits, en rad för denna näring speciella problem, vilkas lösande är av den allra största betydelse. Det måste enligt min mening föreligga stor risk för att dessa ej skulle kunna ägnas tillräcklig uppmärksamhet inom ett institut, som till övervägande delen sysslar med allmänna bostadsbyggnadsfrågor.

Det lämpligaste synes i stället vara, att det organ, till vilket forskningskommittén för lantmannabyggnader nu bör ombildas, skall få i huvudsak samma arbetsuppgifter som de, vilka nu ankomma på forskningskommittén och enligt kommitténs betänkande skulle behandlas av en byggnadsteknisk avdelning inom det föreslagna planeringsinstitutet. Däremot bör organet ej bedriva någon självständig forsknings- eller försöksverksamhet beträffande kulturtekniska och fastighetsekoniska frågor. För att det samband, som uppenbarligen föreligger mellan de byggnadstekniska samt de fastighetstekniska och driftsekoniska problemen på jordbrukets område, skall bli vederbörligen beaktat, bör det emellertid förutsättas, att det nya organet kommer att uppehålla ett nära samarbete med de institutioner, som syssla med forsknings- och försöksverksamhet på sistnämnda båda områden.

Jag förordar alltså, att den nuvarande forskningskommittén skall omorganiseras till ett byggnadstekniskt forskningsinstitut, förslagsvis benämnt *statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader* och med i stort sett de arbetsuppgifter, som i betänkandet föreslagits för planeringsinstitutets byggnadsavdelning. Omorganisationen torde böra genomföras vid ingången av budgetåret 1951/52.

Det torde icke vara erforderligt att anstaltens arbetsuppgifter i förväg preciseras i detalj. Inom det angivna arbetsområdet rymmes en mängd problem av stor betydelse för jordbruket. Det bör få ankomma på anstaltens ledning att inom ramen för tillgängliga resurser avgöra, vilka av dessa som böra angripas i första hand. På två speciella punkter torde emellertid ett ståndpunktstagande vara påkallat. Den ena av dessa gäller anstaltens befattning med grundforskning på byggnadsteknikens område och den andra dess befattning med jordbrukets bostadsfrågor.

I betänkandet framhålles, att anstalten som regel icke bör befatta sig med byggnadstekniska grundforskningsproblem men dock bör kunna upptaga dylika i sådana fall, då jordbruket har ett primärintresse av grundforskning på materialområdet. Även en på dylikt sätt begränsad grundforskning skulle emellertid kräva större resurser hos anstalten än det för närvarande torde vara möjligt att ge detta. Jag anser därför, i överensstämmelse med vad som anförts i ett yttrande, att anstalten i princip ej bör ägna sig åt någon grundforskning.

Frågan om anstaltens befattning med jordbrukets bostadsproblem har i betänkandet besvarats så, att allmängiltiga bostadsutredningar böra utföras vid det byggnadsinstitut, som föreslagits av 1947 års utredning för byggnadsfrågor, medan tillämplad bostadsforskning för lantbruket, d. v. s. forskning berörande bostäder för jordbrukare och lantarbetare, bör bedrivas vid nu ifrågavarande anstalt. Enligt vad jag inhämtat av chefen för socialdepartementet torde förslag om inrättande av ett särskilt institut för byggnadsfrågor ej komma att föreläggas årets riksdag. Innan frågan om inrättande av ett sådant institut och om dess organisation blivit avgjord torde det ej vara möjligt att definitivt bestämma, i vad mån den forskningsanstalt för lantmannabyggnader, som enligt min åsikt nu bör komma till stånd, bör ägna sig åt byggnadstekniska frågor rörande jordbrukets bostäder. Den vägledande synpunkten bör emellertid enligt min mening vara, att sistnämnda anstalt så långt möjligt bör begränsa sitt arbete till frågor som äro speciella för jordbruket. Då de byggnadstekniska problemen rörande bostäder i huvudsak torde vara desamma för jordbruksbefolkningen som för landsbygdsbefolkningen i övrigt, innebär denna min ståndpunkt, att forskningsanstalten för lantmannabyggnader bör upptaga nu nämnda problem endast i mycket begränsad utsträckning.

Såsom forskningskommittén framhållit torde det ligga i sakens natur, att den nya anstalten måste bedriva en omfattande försöksverksamhet. Av kostnadsskäl torde denna verksamhet ofta böra få den formen att överenskomme träffas med jordbrukare om att försök skola få utföras i samband med nybyggnad på deras gårdar. På detta sätt torde även ett avsevärt antal försöksobjekt kunna erhållas. Jag vill i detta sammanhang peka på de möjligheter till försöksverksamhet, som ett samarbete med domänverket och andra statliga institutioner kan erbjuda.

Forskningskommittén har emellertid härutöver uttalat önskemålet, att den blivande anstalten skall få åtminstone några egna försöksgårdar för större och mera permanenta försök. I detta sammanhang har utredningen hänvisat till det förslag, som framlagts om att Bogesunds huvudgård skulle inrättas som en försöksgård för animalieproduktion samt att i verksamheten vid denna försöksgård skulle ingå bland annat vissa byggnadstekniska försök.

I viss utsträckning har detta önskemål redan tillgodosetts. Jag torde sålunda få erinra om att Kungl. Maj:t dels medgivit forskningskommittén att av Lunds stad arrendera egendomen Lilla Råby, dels föreslagit riksdagen (prop. nr 2/1951, bil. 18 s. 79) att å tilläggsstat II till riksstaten för löpande budgetår anvisa ett anslag av 50 000 kronor såsom förlagslån för igångsättande av driften å egendomen. Att anstalten härutöver nu skulle erhålla någon eller några egna försöksgårdar kan jag bland annat av kostnadsskäl icke förorda. Ej heller torde det i nuvarande läge vara möjligt att inrätta någon statlig försöksgård vid Bogesund.

Vad angår anstaltens förläggningssort skulle väl en placering i Stockholm eller Uppsala innebära åtskilliga fördelar med hänsyn till den nära kontakt med andra jordbruksinstitutioner, som därigenom skulle ernås. Å andra sidan har förläggningen till Lund hittills visat sig fördelaktig särskilt ur den synpunkten att det varit lätt för kommittén att komma i direkt kontakt med det praktiska jordbruket och att få lämpliga försöksobjekt. Då härtill kommer att kommittén nu har en försöksgård i Lund och att lämpliga kontorslokaler finnas å denna, anser jag mig böra förorda att anstalten åtminstone tills vidare skall förläggas till Lund.

Var styrelsens sammanträden skola hållas torde vara en lämplighetsfråga som Kungl. Maj:t bör äga avgöra.

Enligt forskningskommitténs betänkande skulle styrelsen för det planerade institutet bestå av nio ledamöter. För min del finner jag det emellertid angeläget att styrelsen ej skall göras alltför stor. Jag föreslår därför att styrelsen skall bestå av sex ledamöter. Anstaltens chef bör vara självskriven ledamot, medan övriga fem ledamöter böra utses av Kungl. Maj:t. Det bör tillika ankomma på Kungl. Maj:t att utse ordförande i styrelsen. Det synes icke erforderligt att det i förväg bestämmes, att vissa verk eller organisationer skola vara representerade i styrelsen.

Till samtliga ledamöter i styrelsen med undantag av anstaltens chef torde ersättning böra utgå med 20 kronor för varje sammanträdesdag. Dessutom torde ordföranden i styrelsen böra erhålla ett arvode å 1 000 kronor för år. Samtliga ledamöter böra vidare äga uppbära resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass I A i allmänna resereglementet.

I ett yttrande har alternativt framförts den tanken att samarbetet med närstående verk och institutioner organisatoriskt skulle säkerställas på så sätt, att representanter för dessa verk och institutioner skulle ingå i ett särskilt till anstalten knutet råd. Denna tanke synes förtjäna att övervägas närmare. Jag är emellertid ej för närvarande beredd att föreslå, att något dylikt råd skall inrättas. Det torde få ankomma på anstaltens styrelse att i första

hand pröva, om en sådan åtgärd är erforderlig eller önskvärd för att samarbetet med andra verk och institutioner skall kunna tryggas.

Med anledning av vad överinspektören för lantbrukets försöksväsende anført rörande dessa frågor vill jag understryka att anstalten och statens lantbruksförsök givetvis böra samarbeta, ej minst i fråga om utnyttjandet av gemensamma försöksresurser. Jag finner det dock icke påkallat att anstalten för den skull på sätt överinspektören ifrågasatt skulle i viss mån underordnas styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök. Där emot bör överinspektören äga rätt att närvara vid anstaltsstyrelsens sammanträden och där yttra sig.

Vad angår personalen vid anstalten innebär kommitténs förslag till organisationen vid full utbyggnad en mycket kraftig utvidgning jämfört med den personal, som nu finnes hos forskningskommittén. Även den begränsade personalplan, som kommittén framlagt i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, innebär en ej oväsentlig förstärkning. För min del är jag, såsom jag redan tidigare framhållit, klart medveten om vikten och omfattningen av de frågor, som anstalten har att upptaga. Jag anser dock, att anstaltens avlöningsanslag tills vidare bör hållas i stort sett inom den ram, som nu gäller för forskningskommittén.

Anstaltens chef synes böra anställas med förordnande på viss tid samt placeras i lönegrad Cp 12.

Vid anstalten böra vidare inrättas två befattningar såsom försöksledare i lönegrad Ce 29. Några särskilda formella kompetenskrav torde ej böra uppställas beträffande dessa båda befattningshavare. Vidare böra finnas en kanslibiträdestjänst i lönegrad Ce 11 samt två kontorsbiträdestjänster i reglerad befordringsgång.

Anstaltens övriga personal bör enligt min mening tills vidare vara arvodestänställd. Med utgångspunkt från de nuvarande arvoden uppskattar jag kostnaderna för avlönande av denna personal under nästa budgetår till 30 000 kronor. Därutöver torde emellertid böra upptagas ett belopp av 5 000 kronor för att möjliggöra för anstalten att tillkalla experter och anställa extra personal för specialutredningar.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle anstaltens avlöningsanslag behöva uppföras med 101 500 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

Avlöning till ordinarie tjänsteman	18 600
Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t ..	2 000
Avlöningar till icke-ordinarie personal	75 000
Rörligt tillägg	5 900
	<hr/>
	Summa kronor 101 500

Vad omkostnaderna angår synes i enlighet med kommitténs anslagsäskanden för nästa budgetår böra beräknas 500 kronor till sjukvård m. m., 13 000 kronor till reseersättningar samt 18 000 kronor till utrustning, expenser och publikationstryck m. m. Härjämte torde 10 000 kronor böra avses för försöksomkostnader. Omkostnadsanslaget skulle alltså behöva upptagas med tillhoppa (500 + 13 000 + 18 000 + 10 000 =) 41 500 kronor. Det överskott som, sedan vederbörlig amortering å förlagslån verkställts, kan uppkomma å driften av Lilla Råby, torde därjämte böra få användas till bestridande av försöksomkostnader.

Departementschefens hemställan.

Under återopande av vad i det föregående anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) besluta att statens forskningskommitté för lantmannabyggnader skall från och med den 1 juli 1951 omorganiseras till en statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag i det föregående förordat;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader fastställa följande personalförteckning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Personalförteckning.

Tjänsteman å ordinarie stat:

1 föreståndare	Cp 12
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24:	
2 försöksledare	Ce 29;

3) godkänna följande avlöningsstat för statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52.

Avlöningsstat.

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i> ..	18 600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	75 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 900

Summa kronor 101 500;

4) å riksstaten för budgetåret 1951/52 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Avlöningar* ett förslagsanslag av 101 500 kronor,

b) till *Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Omkostnader* ett förslagsanslag av 41 500 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Malte Olsson.